સોરઠ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ - જૂનાગઢ.

ધોરણ : 10	સંસ્કૃત	કુલ ગુણ : 80
તારીખ : 2022	પેપર - 1	સમય : 3 કલાક

વિભાગ-A

- **अधोदत्तस्य गद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवाद कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(4)**

(નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.) (કોઈપણ એક)

(1) पुरा एकस्मिन् जलाशये अनागतिवधाता, प्रत्युत्पन्नमतिः यद्भविष्यश्चेति त्रयो मत्स्याः वसन्ति स्म । अथ कदाचित् तं जलाशयं दृष्ट्वा धीवरैः उक्तम् – "अहो बहुमत्स्योऽयं ह्रदः । कदाचित् अपि न अस्माभिः अन्वेषितः । तदद्य आहारवृत्तिः सञ्जाता श्वः अत्रागम्य मत्स्यकूर्मादयो व्यापादयितव्याः इति निश्चयः ।"

(2) सः प्रत्यवदत् – "अहम् अस्य देशस्य एकः सैनिकः । विगतेषु कतिपयेषु मासेषु बहूनां देशानां परस्परं युद्धम् अभवत् । तत्र विविधानि शस्त्राणि प्रयुक्तानि । तस्मात् कारणात जलं स्थलं वायुः प्राणिनः इत्येवं बहुविधं जगत् विविधरुपेण प्रभावितमस्ति । किं ते कथयामि, शस्त्रास्त्रनिर्गतैः प्रदूषितैः सर्वं वस्तुजातं प्रदूषितं विषयमं च सञ्जातम् । अस्य सरोवरस्य जलमपि एतस्मादेव कारणात सगरमस्ति । अत्रत्यं जलं पीत्वा पीत्वा मदीया एषा स्थितिः सञ्जाता ।

SIS JUNAGADH

- **अधोदत्तानां संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा संस्कृते लिखत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

(નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર વિકલ્પમાંથી શોધીને સંસ્કૃતમાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(3) शक्तिकुमारः विरलभूषणं कुमारीं कुत्र अपश्यत् ?

(A) गृहं (B) कुपे (C) समीपं

(4) क्रोधान्धस्य किम् अन्धकारीभवति ?

(A) विद्या (B) मतिः (C) धर्मः

(5) भोजेन विरचितं व्याकरणं केम नाम्ना प्रसिद्धमस्ति ?

(A) सरस्वतीकण्ठाभरण (B) काव्यानुशासन (C) अभिधानचिन्तामण्णि

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि दौ)** **(4)**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(6) સમુદ્ર સુધી જવામાં કાષ્ઠખંડને ક્યાં ક્યાં વિઘ્નો આવી શકે છે ?

(7) બ્રહ્મા દુર્વાસાને નટ સાથે કેમ સરખાવે છે ?

(8) જ્યોતિ ઉપર તરફ શા માટે જાય છે ?

- **अद्योदत्तस्य विषयस्य उपरि संक्षेपेण टिप्पणी लिखत । (कोऽपि एकः)** **(2)**

(નીચે આપેલા વિષય ઉપર ટૂંકનોંધ લખો.) (કોઈપણ એક)

(9) ગુણવતી કન્યાનું આયોજન

(10) સજીવોનું સ્વાભાવિક સરખાપણું

- **अद्योदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखत ।** **(4)**
  (નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચીને પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃત ભાષામાં લખો.)

(11) गंगातीरे एक: गुरु: शिष्येण सह वर्तमान: आसीत् । स जलप्रवाहेण नीयमानं कञ्चन काष्ठखण्डं दर्शयन् शिष्यमाह – अयं जलप्रवाहेण सह समुद्रं प्राप्स्यति, परन्तु गमनमार्गे तीरे संलग्नता, भाराधिक्येन जले निमग्नता, आवर्तपातता, नदीजलवियोगश्चेति चत्वारो विघ्ना: न भवेयु: तदा एव ।

प्रश्ना : (1) गुरु: शिष्येण सह कुत्र 'वर्तमान: आसीत् ?

(2) गुरु: शिष्यं किम् अदर्शयत् ?

(3) अयं काष्ठखण्ड: केन सह समुद्रं प्राप्स्यति ?

(4) गमनमार्गे के विघ्ना: सन्ति ?

વિભાગ-B

- **अधोदत्तस्य पद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवाद कुरुत । (कोऽपि एक:)** **(4)**
  (નીચે આપેલા પદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.) (કોઈપણ એક)

(12) पाठशालां समं मित्रै: गच्छ पाठं तथा पठ ।
एवं समादिशत् पुत्रं तात: पुत्रहिते रत: ॥१॥
त्यज दुर्जनसंसर्गं भज साधुसमागमम् ।
कुरु पुण्यमहोरात्रं स्मर नाम हरे: सदा ॥२॥

SIS JUNAGADH

अथवा

(13) तत: पर्वतशृङ्गाभ: तीक्ष्णतुण्ड: खगोत्तम: ।
वनस्पतिगत: श्रीमान् व्याजहार शुभां गिराम् ॥१॥
यत् कृत्वा न भवेद् धर्मो न कीर्ति: न यशो ध्रुवम् ।
शरीरस्य च भवेत् खेद: कस्तत् कर्म समाचरेत् ॥२॥

- **अधोदत्तानां संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्य: चित्वा संस्कृते लिखत । (कौ अपि दौ) (2)**
  (નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર વિકલ્પમાંથી શોધીને સંસ્કૃતમાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(14) अज: नित्य: शाश्वत: पुराण: क: ?

(A) आत्मा (B) मानव: (C) ज्ञानं

(15) कस्य मूर्ति: पवर्गरचिता अस्ति ?

(A) विष्णुस्य (B) शिवस्य (C) ब्रह्मस्य

(16) मूढ: जन: कीदृश: भवति ?

(A) लब्धपद: (B) वालुकानिकर: (C) परप्रत्ययनेयबुद्धि:

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि दौ)** **(4)**
  (નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(17) ઋષિ સૂર્ય પાસે શાની યાચના કરે છે ?

(18) ભક્ત શું શું નથી જાણતો ?

(19) જટાયુ પાસે ક્યાં આયુધો હતા ?

(20) ગુરુ કેવા હોવા જોઈએ ?

- **श्लोकपूर्तिं कुरुत । (कौ अपि दौ) (શ્લોક પૂર્ણ કરો.) (કોઈપણ બે)** **(4)**

(21) सं गच्छध्वं .... उपासते ॥

(22) विवादे विषादे .... त्वमेका भवानि ॥

(23) जातस्य हि .... शोचितुमर्हसि ॥

વિભાગ-C

- **अधोदत्तस्य नाट्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवाद कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(4)**

(નીચે આપેલા નાટ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.) (કોઈપણ એક)

(24) शकुनिः – यदि स्याद्वाक्यमात्रेण निर्जितेयं वसुन्धरा ।

वाक्ये-वाक्ये यदि भवेत्सर्वक्षत्रवधः कृतः ॥

घटोत्कचः- शकुनिरेष व्याहरति । भोः शकुने ः अक्षान् विमुच्य भव बाणयोग्यः ।

दुर्योधनः – भोः भोः प्रकृतिं गतः । वयमपि खलु रौद्राः राक्षसोग्रस्वभावाः ।

घटोत्कचः- शान्तम् पापम् शान्तम् पापम् । राक्षसेभ्योऽपि भवन्त एव क्रूरतराः ।

SIS JUNAGADH

अथवा

(25) सुनीतः – न जानामि । प्रथमं कथयतु यत् प्रस्तरादयः किं कुर्वन्ति ?

पुनीतः – प्रस्तरादयस्तु अचेतनाः सन्ति, ते स्वयं क्रियां कर्तुं समर्थाः न भवन्ति । अतः ते तथैव तिष्ठन्ति ।

सुनीतः – सचेतनाः पशवः पक्षिणश्च किं कुर्वन्ति ?

पुनीतः – एते घटनया उत्थितात् ध्वनेः भयमनुभवन्ति । अतः घटनास्थलात् दूरे धावन्ति ।

- **अधोदत्तानि वाक्यानि कः वदति इति लिखत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

(નીચે આપેલા વાક્યો કોણ બોલે છે તે લખો.) (કોઈપણ બે)

विभाग-'अ'	विभाग-'ब'
(26) भवानेव तावत् प्रथमः	(1) पुनीतः
(27) मार्गे कदाचित् दुर्घटनाः अपि घटन्ति	(2) सुनीतः
(28) पठनेन किं भविष्यति	(3) चाणक्यः
	(4) शाण्डिल्यः

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि दौः)** **(4)**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(29) ચાણક્ય કઈ રીતે ચંદનદાસ પ્રત્યે અત્યાદર વ્યક્ત કરે છે ?

(30) દુર્ઘટનાના સાક્ષી બનેલા માણસના ત્રણ કર્તવ્યો ક્યાં ક્યાં છે ?

(31) અભિમન્યુનું મૃત્યુ થતાં અર્જુને કરેલા વિલાપ વિશે લખો.

- **अधोदत्तयोः विषययोः उपरि संक्षेपेण टिप्पणी लिखत । (कौ अपि दौः)** **(4)**

(નીચે આપેલા વિષય ઉપર ટૂંકનોંધ લખો.) (કોઈપણ બે)

(32) ઘટોત્કચનું પાત્રાલેખન

(33) દુર્ઘટનાના સાક્ષી બનેલા માણસનું બીજું કર્તવ્ય સમજાવો.

(34) પરિવ્રાજક

- **कोष्ठागतपदानि प्रयुज्य संस्कृतवाक्यानि रचयत । (कौ अपि दौः)** **(2)**

(કૌંસમાં આપેલા પદોનો ઉપયોગ કરીને સંસ્કૃત વાક્યો બનાવો.) (કોઈપણ બે)

(35) ધૃતરાષ્ટ્ર કૌરવોના પિતા હતા. (धृतराष्ट्र कौरव जनक अस्)

(36) કારણ વિના દુર્ઘટના થતી નથી. (कारण विना दुर्घटना न भू)

(37) ભણ્યા વિના વિદ્યા પ્રાપ્ત થતી નથી. (पठन विद्या प्र + आप्)

વિભાગ-D

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् सुचनानुसारम् उत्तराणि लिखत ।**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સૂચનાનુસાર ઉત્તર લખો.)

(38) **'ह्रदः' शब्दस्य समानार्थकं शब्दम् अधोदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत ।** **(1)**

सरः, अगदः, नीरम्

(39) **'मूढः' शब्दस्य विरुद्धार्थकं शब्दम् अधोदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत ।** **(1)**

पण्डितः, देवः, दुर्जनः

(40) **अधोदत्तेभ्यः क्रियापदेभ्यः वर्तमानकालस्य मध्यमपुरुषस्य बहुवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

भजन्ते, भजध्वे, भजेथे

(41) **अधोदत्तेभ्यः क्रियापदेभ्यः सामान्यभविष्यकालस्य उत्तमपुरुषस्य एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

पश्यामि, द्रक्ष्यामि, पश्येयम्

(42) **अधोदत्तेभ्यः क्रियापदेभ्यः आज्ञार्थ-अन्यपुरुषस्य एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

मिलै, मिलताम्, मिलेताम्

(43) **अधोदत्तेभ्यः क्रियापदेभ्यः विध्यर्थस्य अन्यपुरुषस्य बहुवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

पठेत, पठेत, पठेयुः

(44) **अधोदत्तेभ्यः नामरुपेभ्यः पञ्चमीविभक्ते एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

ते एव परस्परं निकटासनाः अभवत् ।

(A) ते एव परस्परं निकटासनाः भवति स्म ।

(B) ते एव परस्परं निकटासनाः भवन् स्म ।

(C) ते एव परस्परं निकटासनाः अभवति स्म ।

(45) **अधोदत्तेभ्यः नामरुपेभ्यः पञ्चमी विभक्तेः एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

लोकात्, लोकस्य, लोकेभ्यः

SIS JUNAGADH

(46) **अधोदत्तेभ्य: नामरुपेभ्य: सप्तमी विभक्ते: एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

विपतिभि:, विपत्या:, विपतौ

(47) **उपपदविभक्ते: प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।** **(1)**

तृणानाम् .... सह विरोध: कीदृश: । (अग्ने:, अग्निम्, अग्निना)

(48) **प्रकोष्ठात् युक्तं संख्यापदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।** **(1)**

.... भक्ता: भजन्ति माम् । (चतुर्भ्य:, चतुर्विद्या, चत्वार:)

(49) **रेखाङ्कितपदस्य कृदन्तप्रकारं लिखत ।** **(1)**

पठनस्य तावत् अर्थं ज्ञातुम् इच्छामि । (विध्यर्थ, हेत्वर्थ, सम्बन्धक)

(50) **अधोदत्तस्य पदस्य सन्धिविच्छेद कुरुत ।** **(1)**

जलेनैव (जलेन + एव, जलेने + व, जलेन + नेव)

(51) **अधोदत्तस्य पदस्य सन्धियुक्तं पदं लिखत ।** **(1)**

अत्र + आगम्य (अत्रागम्य, अत्रगम्य, अत्रागाम्य)

● **अधोदत्तयो: सामासिकपदयो: समासप्रकारौ लिखत ।** **(2)**

(નીચે આપેલા સામાસિક પદોના સમાસ પ્રકારો લખો.)

(52) जनसमूहम् (कर्मधारय:, षष्ठी तत्पुरुष:, तृतीया तत्पुरुष:)

(53) संयतेन्द्रिय: (बहुव्रीहि:, कर्मधारय:, उपपद तत्पुरुष)

SIS JUNAGADH

विभाग-E

(54) **अधोदत्तानि वाक्यानि कथानकक्रमानुसारेण पुन: स्थापयत ।** **(4)**

(નીચે આપેલા વાક્યોને કથાનક ક્રમાનુસાર ગોઠવી ફરીથી લખો.)

(1) भो वञ्चक ! त्वं मिथ्या वदसि ।

(2) कूटनाथ: सशोकम् अकथयत् ।

(3) निर्जीवानां पात्राणां मरणं कथं सम्भवति ?

(4) "भवत: सर्वाणि पात्राणि मृतानि ।"

● **अद्योदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत ।** **(4)**

(નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચીને પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃત ભાષામાં લખો.)

(55) एवं हि श्रूयते – हिरण्यकशिपुनामकस्य दैत्यस्य प्रहलादनामक: एक पुत्र: आसीत् । स: नित्यं परमेश्वरं ध्यायन् भक्तिमयं व्यवहारं करोति स्म । भक्तिशत्रवे दैत्यराजाय स: व्यवहार: न रोचते स्म । अत: स: स्वकीयं भक्तं पुत्रं मारयितुम् अनेकधा प्रयत्न कृतवान् । परन्तु परमेश्वररक्षित: प्रहलाद: कथमपि मरणं न गत: । अन्ते ते दाहेन मारयितुं मायाविनी होलिकानाम्नी स्वकीयां भगिनीं हिरण्यकशिपु: प्रेरयत् ।

प्रश्ना : (1) हिरण्यकशिपु: क: आसीत् ?

(2) क: नित्यं परमेश्वरं ध्यायन् भक्तिमयं व्यवहारं करोति स्म ?

(3) हिरण्यकशिपुः कं मारयितुम् अनेकधा प्रयत्नं कृतवान् ?

(4) प्रहलादं मारयितुं हिरण्यकशिपुः का प्रेरयत ?

- **कर्ता सह कृतीनां योग्यं मेलनं कुरुत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

(કર્તા સાથે યોગ્ય કૃતિ જોડો.) (કોઈપણ બે)

विभाग-'अ'	विभाग-'ब'
(56) नारायण पण्डितः	(1) रामायणम्
(57) महर्षिः वाल्मीकिः	(2) मृच्छकटिकम्
(58) शुद्रक	(3) कर्णभारम्
	(4) हितोपदेश

- **रेखाङ्क्तिानि पदानि शुद्धानि कृत्वा गद्यखण्डं पुनः लिखत । (कानि अपि त्रीणि)** **(3)**

(રેખાંકિત પદોને શુદ્ધ કરીને ગદ્યખંડ ફરીથી લખો.) (કોઈપણ ત્રણ)

(59) अथ **<u>ताम्</u>** तथा शप्तां सरस्वती दृष्ट्व पितामहो **<u>मंगलपटहेनैव</u>** स्वरेण आशाः पूरयन् सुधीर **<u>दुर्वाससं</u>** उवाच । ब्रह्मन्, न खलु साधुसेवितोऽयं **<u>पंथा</u>** येनासि प्रवृत्तः ।

- **अद्योदत्तस्य श्लोकस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवादं कृत्वा अर्थविस्तारं कुरुत । (कोऽपि एकः) (3)**

(નીચે આપેલા શ્લોકનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરીને અર્થવિસ્તાર કરો.) (કોઈપણ એક)

(60) यथा चतुर्भिः कनकं परीक्ष्यते निघर्षणच्छेदनतापताडनैः ।
तथा चतुर्भिः पुरुषः परीक्ष्यते श्रुतेन शीलेन गुणेन कर्मणा ॥

अथवा

(61) भगवन् किमुपादेयम् ? गुरुवचनम् ।
हेयमपि च किम् ? अकार्यम् ।
को गुरुः ? अधिगततत्त्वः, शिष्यहितायोद्ययतः सततम् ।

:::::

SIS JUNAGADH